

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NILO JÄÄSKINEN
prednesené 12. septembra 2013¹

Vec C-555/11

**Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE),
Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE),
Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS),
Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA),
Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS)**
proti
**Ypourgos Anaptyxis, Antagonistikotitas kai Naftilias,
Omospondia Asfalistikon Syllogou Ellados**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný Symvoulio tis Epikrateias (Grécko)]

„Právo usadiť sa a slobodné poskytovanie služieb — Smernica 2002/92/ES — Pôsobnosť —
Sprostredkovanie poistenia — Vylúčenie činností vykonávaných poisťovňou alebo jej zamestnancom —
Možnosť uvedeného zamestnanca príležitostne vykonávať činnosti sprostredkovania poistenia“

1. Prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania je prvou vecou, v ktorej je na Súdny dvor podaný návrh na výklad smernice 2002/92/ES², ktorá zavádza pravidlá začatia a vykonávania činností sprostredkovania poistenia fyzickými a právnickými osobami v Európskej únii.

2. Cieľom položenej otázky je v podstate získať spresnenie pojmu „sprostredkovanie poistenia“ v zmysle článku 2 bodu 3 druhého odseku uvedenej smernice.³ Podľa tohto ustanovenia sa činnosti sprostredkovania nepovažujú za sprostredkovanie poistenia, ak ich vykonáva poisťovňa alebo zamestnanec poisťovne, ktorý koná na zodpovednosť poisťovne.

3. Prejednávaná vec vyplynula zo sporu medzi Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE) (Únia profesionálnych poisťovateľov Grécka) a ďalšími profesijnými združeniami v oblasti sprostredkovania poistenia, t. j. Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE), Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS), Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA) a Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS) (ďalej spoločne len „EEAE a i.“) a Ypourgos Anaptyxis, Antagonistikotitas kai Naftilias (minister rozvoja) a Omospoudia Asfalistikon Syllogou Ellados (Federácia poisťovacích asociácií Grécka, ďalej len „OASE“).

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Smernica 2002/92/ES Európskeho parlamentu a Rady z 9. decembra 2002 o sprostredkovaní poistenia (Ú. v. ES L 9, 2003, s. 3; Mim. vyd. 06/004, s. 330).

3 — Treba poznamenať, že vnútroštátny súd uviedol „článok 3 bod 3 druhý odsek smernice 2002/92“. Keďže pojem „sprostredkovanie poistenia“, ktorý je predmetom otázky, je definovaný v článku 2 bode 3, a nie v článku 3 tejto smernice, treba podľa môjho názoru opraviť túto chybu v písaní.

4. V tomto spore EEAE a i. napadli súlad vnútroštátnych opatrení preberajúcich smernicu so smernicou 2002/92 z dôvodu, že tieto opatrenia poškodzujú výkon povolania nezávislého sprostredkovateľa poistenia v Grécku. Ako vyplýva zo spisu, podľa spornej vnútroštátnej právnej úpravy môže každý pracovník poisťovne príležitostne a pod podmienkou, že dodrží hornú hranicu príjmov, vykonávať činnosť sprostredkovania poistenia bez toho, aby sa na neho vzťahovali požiadavky, ktoré sa uplatňujú na základe uvedenej smernice.

I – Právny rámec

A – Smernica 2002/92

5. Podľa odôvodnení 9, 13 a 14 smernice 2002/92:

- „(9) rôzne kategórie osôb alebo inštitúcií, ako sú agenti, makléri a prevádzkovatelia ‚bancassurance‘, môžu distribuovať poisťné produkty. Rovnosť zaobchádzania medzi prevádzkovateľmi a ochrana spotrebiteľa si vyžadujú, aby sa na všetky tieto osoby alebo inštitúcie vzťahovala táto smernica;
- (13) táto smernica sa nemá uplatňovať na osoby vykonávajúce sprostredkovanie poistenia vo forme vedľajšej činnosti za určitých presne vymedzených podmienok;
- (14) sprostredkovatelia poistenia a zaistenia majú byť zapísaní na príslušnom orgáne členského štátu, v ktorom majú svoje sídlo alebo svoje ústredie, za predpokladu, že spĺňajú presne vymedzené odborné požiadavky vo vzťahu k ich kvalifikácii, dobrej povesti, poisteniu zodpovednosti za škodu spôsobenej pri výkone povolania a finančným možnostiam“.

6. Článok 1 ods. 1 smernice 2002/92 stanovuje:

„Táto smernica stanovuje pravidlá pre začatie a vykonávanie činností sprostredkovania poistenia a zaistenia fyzickými a právnickými osobami, ktoré sú usadené v niektorom členskom štáte, alebo ktoré sa tam chcú usadiť.“

7. Podľa článku 2 bodu 3 smernice 2002/92:

„Na účely tejto smernice:

...

3. ‚sprostredkovaním poistenia‘ sú činnosti spočívajúce v ponúkaní, navrhovaní alebo vykonávaní iných prípravných prác vedúcich k uzavretiu zmlúv o poistení alebo v uzatváraní takýchto zmlúv alebo v spolupôsobení pri správe a plnení takýchto zmlúv, najmä v prípade poisťnej udalosti.

Tieto činnosti sa nepovažujú za sprostredkovanie poistenia, ak ich vykonáva poisťovňa alebo zamestnanec poisťovne, ktorý koná na zodpovednosť poisťovne.

Poskytovanie príležitostných [Príležitostné poskytovanie – *neoficiálny preklad*] informácií v súvislosti s inou odbornou činnosťou za predpokladu, že účelom tejto činnosti nie je pomôcť zákazníkovi pri uzatvorení alebo plnení poisťnej zmluvy, profesionálna správa poisťných udalostí poisťovne a odhad a likvidácia poisťných udalostí sa taktiež nepovažujú za sprostredkovanie poistenia.“

8. Článok 3 uvedenej smernice s názvom „Zápis“ vo svojom odseku 6 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby poisťovne využívali len služby sprostredkovania poistenia a zaistenia zapísaných sprostredkovateľov poistenia a zaistenia a osôb uvedených v článku 1 ods. 2.“

9. Článok 4 ods. 1 tej istej smernice stanovuje:

„Sprostredkovatelia poistenia a zaistenia musia disponovať vhodnými znalosťami a schopnosťami stanovenými členským štátom pôvodu sprostredkovateľa.

...

Členské štáty nemusia uplatňovať podmienky uvedené v prvom pododseku tohto odseku na všetky fyzické osoby pracujúce v podniku, ktoré vykonávajú činnosť sprostredkovania poistenia alebo zaistenia. Členské štáty zabezpečia, aby primeraný počet osôb v rámci riadiacich orgánov takých podnikov zodpovedných za sprostredkovanie vo vzťahu k poisťovacím produktom a všetky ostatné osoby priamo zainteresované na sprostredkovaní poistenia alebo zaistenia preukázali znalosti a schopnosti potrebné pre vykonávanie svojich povinností.“

B – Grécka právna úprava

1. Prezidentský dekrét č. 190/2006

10. Smernica 2002/92 bola do gréckeho práva prebratá prezidentským dekrétom č. 190/2006⁴, ktorý vo svojom článku 2 odseku 3 druhom pododseku stanovuje:

„Sprostredkovaním poistenia sú činnosti spočívajúce v ponúkaní, navrhovaní alebo vykonávaní iných právnych prác vedúcich k uzavretiu zmlúv o poistení alebo v uzatváraní takýchto zmlúv, alebo v poskytovaní pomoci pri správe a plnení takýchto zmlúv, najmä v prípade poistnej udalosti. Tieto činnosti sa nepovažujú za sprostredkovanie poistenia, ak ich vykonáva poisťovňa alebo pracovník poisťovne, ktorého s ňou spája pracovná zmluva a ktorý koná na zodpovednosť poisťovne...“

2. Zákon č. 3557/2007

11. Prezidentský dekrét č. 190/2006 bol zmenený zákonom č. 3557/2007⁵, ktorého článok 15 ods. 2 doplnil do článku 2 odseku 3 tohto dekrétu nový pododsek, ktorý znie takto:

„Výnimočne môže pracovník poisťovne v zmysle predchádzajúceho pododseku vykonávať činnosť sprostredkovania poistenia bez toho, aby sa na neho vzťahovali ustanovenia tohto dekrétu, pokiaľ súhrn jeho hrubých ročných príjmov pochádzajúcich z týchto činností neprekročí sumu 5 000 (päťtisíc) eur.“

12. Podľa článku 11 ods. 3 písm. b) zákona č. 3557/2007 mal dekrét ministra rozvoja, vydaný do 30 dní odo dňa zverejnenia tohto zákona, spresniť doklady, ktoré preukazujú všeobecné, obchodné alebo odborné znalosti uchádzačov o postavenie sprostredkovateľov poistenia alebo zaistenia, viazaných sprostredkovateľov poistenia alebo zaistenia, pracovníkov poisťovní a pracovníkov sprostredkovateľov poistenia alebo zaistenia, ako aj prípady, v ktorých tieto subjekty musia mať ďalšie vzdelanie.

4 – FEK A' 196.

5 – FEK A' 100/14.5.2007.

3. Dekrét K3-8010

13. Na základe článku 11 ods. 3 písm. b) zákona č. 3557/2007 bol prijatý dekrét štátneho tajomníka ministerstva rozvoja K3-8010 z 8. augusta 2007⁶. Odsek XX tohto dekrétu stanovuje:

„Každý pracovník poisťovne môže vykonávať činnosť sprostredkovania poistenia bez toho, aby sa naňho vzťahovala povinnosť zápisu do príslušnej profesijnej komory, ak jeho hrubé ročné príjmy pochádzajúce z týchto činností a vybrané ako provízie súhrnne neprekročia sumu 5 000 (päťtisíc) eur. Ak jeho hrubé ročné príjmy pochádzajúce z týchto činností prekročia uvedenú sumu, pracovník sa musí zapísať do príslušnej profesijnej komory podľa podmienok platných pre zápis podľa kategórie zvoleného sprostredkovateľa poistenia. Postavenie zamestnanca v oblasti poistenia je nezlučiteľné s postavením poisťovacieho poradcu.“

II – Spor vo veci samej, prejudiciálna otázka a konanie na Súdnom dvore

14. EEAE a i. zastupuje profesijné združenia, ktorých cieľom je ochrana profesijných a finančných záujmov ich členov, ktorí vykonávajú činnosť v oblasti sprostredkovania poistenia ako slobodné povolanie. Dňa 29. októbra 2007 EEAE a i. podala na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, žalobu o neplatnosť smerujúcu okrem iného proti odseku XX dekrétu K3-8010. V tejto žalobe napadla súlad tohto odseku so smernicou v rozsahu, v akom tento odsek za určitých podmienok vylučuje uplatnenie smernice na každého zamestnanca poisťovne, ktorý vykonáva činnosť sprostredkovania poistenia bez toho, aby mal kvalifikáciu vyžadovanú článkom 4 ods. 1 tejto smernice.

15. Ako vyplýva z uznesenia vnútroštátneho súdu, tento súd má výhrady k dôvodnosti žaloby smerujúcej k zrušeniu odseku XX dekrétu K3-8010. Podľa tohto súdu totiž platí, že pokiaľ grécky právny rámec vykladaný v súlade so smernicou 2002/92 umožňuje zaručiť, aby zamestnanec poisťovne, ktorý príležitostne vykonáva činnosť sprostredkovania, konal pri týchto činnostiach vždy na zodpovednosť a pod dohľadom podniku, ktorý mu zabezpečuje aj nevyhnutné vzdelávanie, treba požiadavky obsiahnuté v uvedenej smernici považovať za splnené bez ohľadu na vzťah, ktorý existuje medzi uvedeným zamestnancom a jeho podnikom pri výkone tejto činnosti.

16. Vzhľadom na to, že sa zdá, že žiadny iný senát vnútroštátneho súdu nesúhlasí s týmto názorom, Symvoulío tis Epikrateias (Grécko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok [2] [bod] 3 druhý odsek smernice 2002/92, podľa ktorého ‚tieto činnosti [uvedené v prvom odseku tohto bodu] sa nepovažujú za sprostredkovanie poistenia, ak ich vykonáva poisťovňa alebo zamestnanec poisťovne, ktorý koná na zodpovednosť poisťovne‘, vykladať v tom zmysle, že umožňuje zamestnancovi poisťovne, ktorý nemá kvalifikáciu vyžadovanú v článku 4 ods. 1 [tejto] smernice, príležitostne a nie ako súčasť jeho hlavného zamestnania, vykonávať činnosť sprostredkovania poistenia aj vtedy, keď nekoná v rámci vzťahu podriadenosti, ktorý ho spája s touto poisťovňou, pričom treba spresniť, že táto poisťovňa v každom prípade dohliada na jeho konanie, alebo sa treba domnievať, že [uvedená] smernica umožňuje takúto činnosť len vtedy, ak sa vykonáva v rámci vzťahu podriadenosti?“

17. Prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania bol zapísaný do registra v kancelárii Súdneho dvora 3. novembra 2011. Písomné pripomienky predložili EEAE a i., OASE, grécka, belgická, cyperská a rakúska vláda, ako aj Európska komisia. Na pojednávaní, ktoré sa konalo 20. júna 2013, sa zúčastnili OASE, grécka vláda a Komisia.

6 — FEK B' 1600/17.8.2007, ďalej len „dekrét K3-8010“.

III – Analýza

A – O smernici 2002/92

1. O účele a pôsobnosti smernice

18. Na úvod poznamenávam, že sa zdá, že zo spisu vyplýva, že doslovný výklad relevantných ustanovení smernice nevedie k jednoznačnému výsledku umožňujúcemu vnútroštátnemu súdu rozhodnúť spor, ktorý mu bol predložený. V dôsledku toho treba odkázať na ustálenú judikatúru, podľa ktorej treba pri určení významu ustanovenia práva Únie zohľadniť zároveň jeho účel, kontext a znenie.⁷

19. V tejto súvislosti je všeobecne známe, že sprostredkovatelia poistenia sú hlavnými aktérmi pri distribúcii poistných produktov v Európskej únii. Ako to vyplýva z odôvodnení 6 a 7 smernice, jej cieľom je odstrániť prekážky, na ktoré by títo sprostredkovatelia mohli naraziť pri výkone slobody usadiť sa a slobodnom poskytovaní služieb. Sprostredkovatelia poistenia zohrávajú významnú úlohu aj pri ochrane záujmov poistníkov, a to nielen prostredníctvom distribúcie poistných produktov uvádzaných na trh rôznymi poisťovňami, ale najmä tým, že poistníkom radia a pomáhajú analýzou ich špecifických potrieb.⁸

20. Smernica, koncipovaná ako harmonizačný nástroj odrážajúci nový prístup spočívajúci v stanovení pravidiel pre činnosť a nie pre daný subjekt⁹, teda zaviedla pravidlá pre začatie a vykonávanie činností sprostredkovania poistenia, pričom predovšetkým sprostredkovateľom poistenia uložila povinnosti, ako je povinnosť zápisu a rešpektovanie minimálnych odborných požiadaviek.¹⁰ Smernica je tiež nástrojom ochrany poistníkov a má za cieľ zjednodušiť ponuku poistných produktov pre spotrebiteľov.

21. Na tento účel smernica 2002/92 zavádza systém vzájomného uznávania¹¹ založený na harmonizovanej kvalifikácii a na obmedzení využívania sprostredkovateľov, ktoré sa prejavuje povinnosťou uloženou poisťovňam využívať iba služby sprostredkovania poistenia poskytované zapísanými sprostredkovateľmi.¹²

22. Dôsledkom nového funkčného prístupu prijatého v smernici je, že jej pôsobnosť sa určuje buď vymedzením pojmu činnosti sprostredkovania¹³, alebo tým, že sa z tejto pôsobnosti vylúčia osoby, ktoré ponúkajú určité typy služieb sprostredkovania.¹⁴

7 — Pozri rozsudok z 19. júla 2012, A (C-33/11, bod 27).

8 — Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o sprostredkovaní poistenia [KOM(2000) 511 v konečnom znení].

9 — Na rozdiel od smernice Rady 77/92/EHS z 13. decembra 1976 o opatreniach, ktorými sa má uľahčiť účinné uplatňovanie slobody usadiť sa a slobody poskytovať služby, pokiaľ ide o činnosť poisťovacích agentov a sprostredkovateľov (bývalá skupina 630 CITI) (Ú. v. ES L 26, 1977, s. 14; Mím. vyd. 06/001, s. 46), je pre smernicu 2002/92 typická harmonizácia nie prostredníctvom zavedenia pravidiel týkajúcich sa existujúcich kategórií sprostredkovateľov, ale prostredníctvom úpravy činností sprostredkovateľa poistenia vo všeobecnosti.

10 — Podľa článkov 3 a 4 smernice 2002/92 sa podstatné požiadavky týkajú zápisu, odbornej kvalifikácie, odbornej povesti a poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone povolania, ako aj opatrení na ochranu prostriedkov zákazníkov.

11 — Vyššie uvedený návrh smernice [KOM(2000) 511 v konečnom znení].

12 — A osobami uvedenými v článku 1 ods. 2 uvedenej smernice. Sprostredkovatelia zapísaní v určitom členskom štáte môžu pôsobiť v ostatných členských štátoch podľa pravidiel slobodného poskytovania služieb alebo prostredníctvom zriadenia organizačnej zložky. Členské štáty môžu doplniť odborné požiadavky stanovené v smernici, ale iba pre nimi zapísovaných sprostredkovateľov.

13 — Článok 2 body 3 a 4 smernice.

14 — Článok 1 ods. 2 a 3 smernice.

2. O definíciách sprostredkovania a sprostredkovateľa

23. Pokiaľ ide o definíciu činností „sprostredkovania poistenia“ použitú v článku 2 bode 3 smernice, tento pojem zahŕňa činnosti spočívajúce v ponúkaní, navrhovaní alebo vykonávaní iných prípravných prác vedúcich k uzavretiu zmlúv o poistení alebo v uzatváraní takýchto zmlúv alebo v spolupôsobení pri správe a plnení takýchto zmlúv, najmä v prípade poistnej udalosti.

24. Podľa druhého odseku článku 2 bodu 3 smernice však platí, že keď uvedené činnosti vykonáva poisťovňa alebo zamestnanec poisťovne, ktorý koná na jej zodpovednosť, nepovažujú sa za sprostredkovanie poistenia. Z toho vyplýva, že na tieto kategórie osôb sa nevzťahujú požiadavky stanovené v smernici, pričom ale môžu vykonávať činnosti spočívajúce v ponúkaní zmlúv o poistení, v ich uzatváraní alebo v spolupôsobení pri ich správe. Okrem toho si myslím, že rozdiel, ktorý robí smernica medzi činnosťou poisťovne a činnosťou jej zamestnancov, je okrem prípadov uzavretia zmlúv bez nadviazania osobného vzťahu so zástupcom poisťovne¹⁵ irelevantný.

25. Naopak, tretí odsek toho istého bodu 3 smernice 2002/92 vylučuje z pojmu „sprostredkovanie“ činnosti, ktoré sú vykonávané príležitostne a spočívajú v poskytovaní informácií v súvislosti s inou odbornou činnosťou.¹⁶

26. Okrem iného niektoré činnosti sú napriek tomu, že sa na ne vzťahuje pojem „sprostredkovanie poistenia“, vylúčené z pôsobnosti smernice 2002/92 podľa jej článku 1 ods. 2. To je prípad kategórie osôb ponúkajúcich zmluvy o poistení, ktoré kumulatívne spĺňajú všetky uvedené podmienky vrátane podmienky týkajúcej sa pravidla *de minimis* vzťahujúceho sa na hornú hranicu ročného poistného, ktoré nesmie prekročiť 500 eur, ako aj podmienky týkajúcej sa dĺžky trvania zmluvy, ktorá nesmie presiahnuť 5 rokov.

27. Smernica 2002/92 teda obsahuje funkčnú definíciu pojmu „sprostredkovanie“ s cieľom zachytiť rôzne kategórie sprostredkovateľov (maklér, agent, „sous-agent“), pričom zahŕňa aj ďalšie distribučné kanály ako napríklad „bancassurance“¹⁷. Ako totiž vyplýva z odôvodnenia 9 tejto smernice, poistné produkty môže distribuovať veľmi široká škála osôb a inštitúcií.¹⁸

28. Pojem „sprostredkovateľ poistenia“ obsiahnutý v článku 2 bode 5 smernice 2002/92 sa vzťahuje na každú fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá za odmenu začína vykonávať alebo vykonáva činnosť sprostredkovania poistenia. To znamená na jednej strane to, že teda ide o činnosť vykonávanú profesionálne, a na druhej strane to, že osoby, ktoré vykonávajú činnosť sprostredkovania bez akejkoľvek peňažnej a ekonomickej protihodnoty, sa nepovažujú za sprostredkovateľov v zmysle smernice.

29. V tejto súvislosti zdôrazňujem, že povolanie sprostredkovateľa poistenia možno vykonávať aj podľa modelu viazaného sprostredkovania. V súlade s článkom 2 bodom 7 smernice osoba, ktorá vykonáva takúto činnosť, koná v mene a na účet jednej alebo viacerých poisťovní.

30. Napokon poznamenávam, že v súlade s novým prístupom smernica 2002/92 nepreberá rozdiely robené na vnútroštátnej úrovni medzi rôznymi typmi sprostredkovania. Už v štádiu prípravných prác totiž nebolo možné určiť rozdiel medzi poisťovacími agentmi a maklérmi¹⁹ vo všetkých členských štátoch. V dôsledku toho práci sprostredkovateľa poistenia v zmysle tejto smernice zodpovedá

15 — Ako napríklad v prípade uzavretia zmluvy prostredníctvom Internetu.

16 — To môže byť napríklad prípad advokáta, notára, znalca, poradcu poskytujúceho informácie príležitostne bez ponúkajú zmluvy o poistení.

17 — Pozri prípravné práce k smernici [KOM(2000) 511 v konečnom znení].

18 — Ako však vyplýva z návrhu revízie, smernica 2002/92 sa neuplatňuje na všetkých predajcov poistenia, ako napríklad na samotné poisťovne. V rámci revízie bolo teda navrhnuté rozšírenie jej pôsobnosti v tomto zmysle. Pozri bod 59 týchto návrhov.

19 — Tieto pojmy boli rozlišované v smernici 77/92, zrušenej smernicou 2002/92, a zodpovedali rôznym povolaniam súvisiacim s predajom poistenia v členských štátoch.

v členských štátoch viacero profesijných subkategórií.²⁰ Keďže však uvedená smernica upravuje minimálne požiadavky týkajúce sa spôsobu informovania a obsahu informácie, ktorú musia sprostredkovatelia poistenia poskytnúť svojim potenciálnym zákazníkom, mali by byť títo zákazníci schopní identifikovať, s akým typom sprostredkovateľa konajú.²¹

3. O príkladoch prebratia smernice 2002/92

31. Napokon je vhodné poznamenať, že vzhľadom na osobitosti týkajúce sa pôsobnosti a definícií obsiahnutých v smernici 2002/92 prijali členské štáty pri jej preberaní rôzne riešenia. Podľa francúzskej právnej úpravy tak treba rozlišovať medzi na jednej strane činnosťami, ktoré sa nachádzajú mimo okruhu sprostredkovania, a na druhej strane činnosťami, ktoré patria do definície sprostredkovania poistenia, ale ktoré sú oslobodené od povinností, ktoré sa na sprostredkovanie poistenia vzťahujú.²² Fínska právna úprava zase obsahuje všeobecnú definíciu sprostredkovania, pričom súčasne presne vymedzuje činnosti kvalifikované ako „nesprostredkovanie“, ktoré sa vzťahujú na konanie poisťovní a ich pracovníkov.²³

32. Členské štáty upravili aj výnimky z povinnosti zápisu do vnútroštátneho registra sprostredkovateľov poistenia, ako napríklad v belgickom práve v prípade poistenia vlastného podniku sprostredkovateľa pre prípad rizika alebo v prípade sprostredkovania týkajúceho sa zmlúv o poistení, ktoré spĺňajú všetky podmienky stanovené v článku 1 ods. 2 smernice 2002/92.²⁴ Je to tiež prípad právnej úpravy Spojeného kráľovstva, pokiaľ ide o príležitostné poskytovanie informácií v oblasti poistenia alebo ponúkanie poisťných zmlúv, ktoré má doplnkovú povahu vo vzťahu k hlavnej činnosti pod podmienkou, že sa rešpektuje doba trvania zmlúv a horná hranica príjmov.²⁵

33. Na položenú otázku je potrebné odpovedať so zreteľom na tieto úvahy.

20 — Zo spisu tak vyplýva, že grécka právna úprava pozná päť kategórií sprostredkovateľov poistenia, a to poisťovacích agentov, poisťovacích maklérov, poisťovacích poradcov, koordinátorov poisťovacích poradcov a spornú kategóriu pracovníkov poisťovní. Fínska právna úprava rozlišuje v oblasti sprostredkovania medzi na jednej strane agentom, ktorý je fyzickou alebo právnickou osobou konajúcou v mene a na zodpovednosť poisťovateľa, a na druhej strane maklérom, ktorý vykonáva činnosť sprostredkovania na základe zmluvy s iným subjektom, než je poisťovateľ [pozri zákon č. 570 o sprostredkovaní poistenia (Laki vakuutusedustuksesta č. 570) z 15. júla 2005]. Belgická právna úprava upravuje tri kategórie sprostredkovateľov: makléra, ktorý je sprostredkovateľom sprostredkujúcim vzťah medzi poistníkmi a poisťovňami bez toho, aby bol viazaný ich výberom; agenta, ktorý je definovaný ako sprostredkovateľ, ktorý na základe jednej alebo viacerých dohôd alebo plnomocnenstiev vykonáva činnosti sprostredkovania v mene a na účet jednej alebo viacerých poisťovní a napokon „sous-agent“, ktorý je sprostredkovateľom konajúcim na zodpovednosť makléra alebo agenta (pozri internetovú stránku www.fsma.be). Vo francúzskom práve naopak zákon o poistení (článok R. 511-2) rozdeľuje sprostredkovateľov do šiestich kategórií, keďže sprostredkovateľ je oprávnený pôsobiť vo viacerých kategóriách ako napríklad: poisťovací makléri, všeobecní poisťovací agenti, poisťovací splnomocnení, ktorí sú samostatne zárobkovo činnými fyzickými osobami a právnickými osobami splnomocnenými poisťovňou; splnomocnení sprostredkovateľov poistenia, ktorí sú samostatne zárobkovo činnými fyzickými osobami a právnickými osobami splnomocnenými poisťovacími maklérami, všeobecnými poisťovacími agentmi, poisťovacími splnomocnencami a zahraniční sprostredkovatelia (pozri BIGOT, J.: *L'intermédiation en assurance: les nouvelles règles du jeu*, *La semaine Juridique* – Édition générale, November 2006, č. 47, I-189).

21 — Pozri návrh vyššie uvedenej smernice [KOM(2000) 511 v konečnom znení] a kapitolu III smernice 2002/92.

22 — LANGÉ, D.: *Les intermédiaires d'assurance à l'heure du marché unique: la réforme de l'intermédiation en assurance*, *Revue général du droit des assurances*, č. 2006-4, s. 857. Podotýkam, že podľa francúzskej právnej úpravy sa táto výnimka vzťahuje na poisťovne považované za podniky „bez sprostredkovateľov“, ktoré distribuujú poisťné produkty prostredníctvom svojich decentralizovaných kancelárií, kde umiestňujú zamestnancov prijímajúcich zákazníkov. Zamestnanci uvedených poisťovní nepatria do profesijnej kategórie sprostredkovateľov poistenia a nevzťahujú sa na nich povinnosť zápisu.

23 — Pozri zákon č. 570 z 15. júla 2005.

24 — Pozri opis výnimiek, ktoré sa uplatňujú v belgickom práve, na internetovej stránke <http://www.fsma.be>.

25 — O systéme, ktorý sa uplatňuje v Spojenom kráľovstve, pozri internetovú stránku http://www.fsa.gov.uk/pubs/other/ins_reg.pdf.

B – O vymedzení pojmu „sprostredkovanie poistenia“

1. O vnútroštátnej právnej úprave, o ktorú ide vo veci samej

34. Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate snaží zistiť, či sa vymedzenie pojmu „sprostredkovanie“ obsiahnutého v článku 2 bode 3 smernice 2002/92 vzťahuje na situáciu, keď je zamestnanec²⁶ poisťovne, ktorý nespĺňa podmienky týkajúce sa kvalifikácie uplatniteľné podľa tejto smernice na sprostredkovateľov poistenia a ktorý nekoná v rámci vzťahu podriadenosti, ale nad jeho činnosťou je vykonávaný dohľad, oprávnený príležitostne vykonávať činnosti sprostredkovania poistenia.

35. Najprv treba spresniť, že sprostredkovanie poistenia je v gréckom právnom poriadku upravené viacerými normami rôznej právnej sily, ktorých znenie vyvoláva niekoľko otázok. Definícia sprostredkovania poistenia sa totiž nachádza v prezidentskom dekréte č. 190/2006, ktorý bol neskôr zmenený a doplnený zákonom č. 3557/2007. Tento zákon zaviedol výnimku zo spomínanej definície, založenú na hornom obmedzení príjmov, ktoré sa vzťahuje na každého zamestnanca poisťovne. Zdá sa teda, že uvedené ustanovenie oslobodzuje zamestnancov poisťovní od formalít týkajúcich sa výkonu činností sprostredkovania, pričom však nespresňuje, komu sú uložené povinnosti vzťahujúce sa na takto vylúčené činnosti. Napokon na základe splnomocňujúceho ustanovenia obsiahnutého v zákone č. 3557/2007 bol prijatý dekrét K3-8010, ktorý uvádza relatívne nepresné podmienky uplatňovania tejto výnimky.

36. Keďže však žaloba podaná na vnútroštátny súd smerovala iba k zrušeniu ustanovení dekrétu K3-8010, obmedzí sa táto analýza iba na tento dekrét a predovšetkým jeho odsek XX.

37. Zo spisu totiž vyplýva, že vnútroštátna práva úprava napadnutá na vnútroštátnom súde zavádza výnimku, ktorej pôsobnosť sa líši od pôsobnosti výnimky nachádzajúcej sa v článku 2 bode 3 smernice 2002/92 v tom, že umožňuje každému pracovníkovi poisťovne príležitostne vykonávať činnosti sprostredkovania poistenia za odmenu, na ktorú sa vzťahuje horná hranica 5 000 eur, pričom tento pracovník nemusí spĺňať špecifické podmienky, ktoré sa uplatňujú na základe článku 4 ods. 1 uvedenej smernice. Zo spisu okrem toho vyplýva, že zamestnanec v poisťovnom sektore sa nemôže venovať činnostiam poisťovacieho poradcu, zatiaľ čo je oprávnený vykonávať činnosti sprostredkovania.

38. V tejto súvislosti podotýkam, že účastníci konania, ktorí predložili písomné pripomienky v prejednávanej veci, zastávajú odlišné názory. Podľa EEAE a i. tak platí, že keďže odsek XX dekrétu K3-8010 hľadá na zamestnanca poisťovne ako na sprostredkovateľa poistenia, nie je v súlade so smernicou. Podľa belgickej a rakúskej vlády treba článok 2 bod 3 druhý odsek tejto smernice vykladať tak, že zamestnanec poisťovne, ktorý nemá kvalifikáciu uvedenú v článku 4 ods. 1 tejto smernice, nemôže príležitostne vykonávať činnosti sprostredkovania poistenia.

39. OASE, ako aj grécka a cyperská vláda ponúkajú názor, že s prihliadnutím na článok 2 bod 3 druhý odsek smernice 2002/92 zamestnanec poisťovne, ktorý nemá kvalifikáciu uvedenú v článku 4 ods. 1 tejto smernice, môže príležitostne a nie ako súčasť svojho hlavného zamestnania vykonávať činnosti sprostredkovania poistenia.

40. Napokon Komisia tvrdí, že výnimka stanovená v článku 2 bode 3 uvedenej smernice sa uplatňuje na činnosti vykonávané zamestnancami poisťovne na zodpovednosť ich zamestnávateľa, aj keď tieto činnosti nepatria výhradne do rámca ich „zmluvy o námezdných prácach“.

26 — Podotýkam, že pojem „zamestnanec“ je vyjadrený v rôznych jazykových verziách smernice 2002/92 ako „υπάλληλος“ (v gréckom jazyku), „empleado“ (v španielskom jazyku), „Angestellter“ (v nemeckom jazyku), „employee“ (v anglickom jazyku), „impiegato“ (v talianskom jazyku), „pracownik“ (v poľskom jazyku), „työntekijä“ (vo fínskom jazyku), „anställad“ (vo švédskom jazyku), čo odôvodňuje používanie všeobecnejšieho výrazu „pracovník“.

2. O spôsoboch výkonu činnosti sprostredkovania upravených v smernici 2002/92

41. Myslím si, že vzhľadom na pôsobnosť smernice 2002/92 treba rozlišovať tri hlavné modelové prípady týkajúce sa výkonu činnosti sprostredkovania.

42. V prvom rade treba mať na zreteli prípad, o ktorý ide v prejednávanej veci, teda prípad pracovníka poisťovne. V tomto prípade platí, že hoci sa na činnosti zamestnanca môže vzťahovať druhová definícia sprostredkovania poistenia, z uvedenej smernice vyplýva, že tieto činnosti sa za sprostredkovanie poistenia nepovažujú.

43. Ako uvádza rakúska vláda, jedným z dôvodov vylúčenia týchto činností z pôsobnosti smernice 2002/92 a následne vyňatia osôb, ktoré tieto činnosti vykonávajú, z požiadaviek tejto smernice, zohľadňuje skutočnosť, že o poisťovniach alebo ich pracovníkoch sa predpokladá, že spĺňajú odborné požiadavky zaručujúce ochranu poistníkov, najmä z dôvodu, že v súlade so smernicou sa podniky považujú za poisťovne až po tom, čo najprv získali úradné povolenie uvedené v článku 6 prvej smernice Rady 79/267/EHS z 5. marca 1979 (Ú. v. ES L 63, s. 1).

44. Podľa môjho názoru je hlavným cieľom, ktorý sleduje takéto vymedzenie pôsobnosti smernice 2002/92, umožniť poisťovniam, aby na jednej strane uvádzali na trh svoje vlastné poistné produkty a na druhej strane mohli konať ako sprostredkovatelia pri uvádzaní produktov iných poisťovacích spoločností, napríklad členov tej istej skupiny alebo spoločností, s ktorými ich viažu obchodné alebo iné dohody. Táto úvaha očividne platí aj pre zamestnancov týchto poisťovní.

45. Keďže totiž poisťovňa môže konať iba prostredníctvom svojich pracovníkov, treba sa domnievať, že keď pracovníci konajú v mene a na účet svojho zamestnávateľa, treba na nich hľadieť ako na poisťovňu, a ich činnosti sú preto vylúčené z pôsobnosti smernice. V tomto prípade teda zmluvný vzťah založený pri sprostredkovaní poistenia zaväzuje dotknutú poisťovňu a poistníka, pričom zamestnanec koná iba ako splnomocnenec poisťovne.

46. Navyše, pokiaľ ide o právny vzťah medzi poisťovňou a pracovníkom, Komisia správne poznamenáva, že článok 2 bod 3 smernice 2002/92 treba vykladať tak, že sa vzťahuje na činnosti, ktoré vykonávajú zamestnanci poisťovne na zodpovednosť svojho zamestnávateľa, aj keď tieto činnosti nepatria výhradne do rámca ich „zmluvy o námezdnnej práci“ v zmysle vnútroštátneho pracovného práva. Zohľadnenie rôznorodosti zmluvných vzťahov, ktoré môžu spájať zamestnanca s jeho zamestnávateľom v rôznych členských štátoch, by totiž vylučovalo každý jednotný výklad danej výnimky.²⁷ Okrem toho podmienky odmeňovania zamestnanca sa mi so zreteľom na definície obsiahnuté v tejto smernici zdajú irelevantné.

47. Potrebný účinok smernice 2002/92 naopak podľa môjho názoru vylučuje, aby sa zamestnanci poisťovne mohli vo svojom vlastnom mene venovať činnostiam sprostredkovania bez splnenia podmienok uvedených v tejto smernici. Ako zdôrazňuje belgická vláda, keď pripomína činnosť sprostredkovania poistenia vykonávanú príležitostne a doplnkovo mimo rámca pracovnej zmluvy, ktorá spája zamestnanca s poisťovňou, vnútroštátna právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, vychádza z článku 2 bodu 3 druhého odseku uvedenej smernice. Už totiž nejde o priamy predaj poistných produktov, ale o sprostredkovanie poistenia vo vlastnom zmysle slova.

27 — V tejto súvislosti uvádzam, že keďže pracovné právo nie je na úrovni Únie harmonizované, vo vnútroštátnom práve spojenom so zmluvnou slobodou existujú rôznorodé riešenia. Základným vzťahom môže byť buď pracovnoprávny vzťah vo všeobecnom zmysle slova, alebo pracovná zmluva. V zmysle práva Únie treba vylúčenie „zamestnancov“ poisťovní z pôsobnosti pojmu „sprostredkovanie“ správne vykladať tak, že sa týka zmluvných vzťahov medzi zamestnancom a poisťovňou, ktoré sa vyznačujú vzťahom podriadenosti. V zmluvnom vzťahu, v ktorom majú jeho účastníci rovné postavenie, však ani jedného z nich nemožno považovať za zamestnanca.

48. Zo spisu však vyplýva, že právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, priznáva pracovníkovi poisťovne „dvojakú úlohu“, keďže môže paralelne konať na jednej strane v postavení pracovníka, na ktorého konanie sa hľadí ako na konanie jeho zamestnávateľa, a na druhej strane v postavení nekvalifikovaného nezávislého zástupcu, pokiaľ neprekročí určitú hranicu príjmov.²⁸ Podotýkam, že výsledkom tejto právnej úpravy je, že sa povoľuje trojstranná zmluvná konštrukcia, ktorej štruktúra zahŕňa v prvom rade zamestnanca a poisťníka, v druhom rade tohto poisťníka a poisťovňu a v treťom rade zamestnanca a poisťovňu. Táto právna úprava navyše vnáša zmätok do pravidiel rozdelenia zodpovednosti, pokiaľ ide o charakteristické povinnosti sprostredkovateľa voči poisťníkovi.

49. Pripustiť takúto možnosť by sa však podľa môjho názoru rovnalo obchádzaniu účelu smernice 2002/92, najmä vzhľadom na jej pôsobnosť v spojení s pojmom „sprostredkovanie poistenia“, na požiadavky týkajúce sa odbornej kvalifikácie sprostredkovateľov, ako aj na požiadavku ochrany poisťníkov.

50. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že rozdiel medzi pracovníkom poisťovne, na ktorého sa vzťahuje požiadavka zachovávať lojalnosť voči svojmu zamestnávateľovi, a sprostredkovateľom poistenia spočíva najmä v stupni nezávislosti a nestrannosti, keďže sa predpokladá, že sprostredkovateľ poskytuje poradenstvo na základe svojej povinnosti poskytovať objektívnu analýzu, čo nie je prípad zamestnanca, ktorý koná v mene a v záujme podniku. Navrhovaný výklad je potvrdený cieľom smernice 2002/92, ktorým je umožniť sprostredkovateľom ľahšie využívať výhodu slobody usadiť sa a slobodného poskytovania služieb. Postavenie zamestnanca podniku však samo osebe nepripúšťa takúto výhodu.

51. Grécka vláda samozrejme správne tvrdí, že harmonizácia vykonaná uvedenou smernicou nie je úplná. To však nemá žiaden vplyv na jej cieľ spočívajúci v stanovení minimálnych požiadaviek týkajúcich sa odborných znalostí a schopností sprostredkovateľov, aby sa vytvoril skutočný európsky trh pre sprostredkovanie poistenia. Smernica teda ponecháva priestor na voľnú úvahu, pokiaľ ide o podrobnosti, a nie pokiaľ ide o samotnú zásadu minimálnej úrovne požiadaviek v prípade, keď sú vykonávané činnosti sprostredkovaním poistenia.

52. V každom prípade platí, že ustanovenia článku 4 ods. 1 štvrtého pododseku smernice 2002/92, podľa ktorých nie sú členské štáty povinné uplatňovať požiadavky týkajúce sa vhodných znalostí a schopností na všetky osoby pracujúce pre poisťovňu, sú zjavne prispôbením požiadaviek obdobným tomu, ku ktorému dochádza v prípade regulovaných povolání. Rovnako ako advokátska kancelária zamestnáva právnikov nezapísaných do zoznamu vedeného komorou a zamestnancov, ktorí nemajú úplné právnické vzdelanie, rovnako ani všetci pracovníci poisťovne nemusia spĺňať požiadavky odbornej kvalifikácie.

53. V druhom rade treba mať na zreteli prípad viazaného sprostredkovateľa poistenia v zmysle článku 2 bodu 7 smernice, ktorý koná úplne na zodpovednosť buď poisťovne, alebo iného sprostredkovateľa.²⁹

28 — Pokiaľ ide o horné obmedzenie odmeny, treba spresniť, že už od prípravných prác na smernici bolo vylúčené vymedzenie pôsobnosti smernice odkazom na určitú úroveň činnosti sprostredkovateľov poistenia (napríklad v závislosti od ročného objemu vybratého poistného) s cieľom nevylúčiť z jej pôsobnosti „malých“ sprostredkovateľov, o ktorých sa predpokladá, že nezaručujú primeranú úroveň ochrany poisťníkov. Pozri návrh vyššie uvedenej smernice [KOM(2000) 511 v konečnom znení].

29 — Rozšírenie definície viazaného sprostredkovateľa poistenia na sprostredkovateľov pracujúcich na zodpovednosť iného sprostredkovateľa upravuje článok 2 revidovanej smernice 2002/92 v znení zmien a doplnení (pozri návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o sprostredkovaní poistenia [KOM(2012) 360 v konečnom znení]).

54. Z právneho hľadiska ide o zástupcu takejto spoločnosti alebo iného sprostredkovateľa, na ktorého sa nehľadí ako na túto spoločnosť alebo tohto iného sprostredkovateľa, pretože má nezávislé postavenie.³⁰ Podľa článku 12 ods. 1 smernice 2002/92 sú však sprostredkovatelia poistenia povinní oznámiť zákazníkovi skutočnosti, ktoré by mohli mať vplyv na ich nestrannosť, a najmä to, či poskytujú poradenstvo na základe povinnosti poskytnúť nestrannú analýzu. Viazaní sprostredkovatelia sú povinní oznámiť svoj nedostatok nestrannosti, čo nie je prípad poisťovní alebo ich zamestnancov.

55. Zdôrazňujem však, že viazaný sprostredkovateľ je povinný konať ako sprostredkovateľ v mene a na účet poisťovne. Myslím si, že to vylučuje, aby mohol zamestnanec konať ako zamestnanec a súčasne ako viazaný sprostredkovateľ svojho zamestnávateľa.

56. Funkcia viazaného sprostredkovania totiž nevyhnutne predpokladá, že sprostredkovanie má doplnkovú povahu vo vzťahu k inej činnosti. Ak by sme pripustili, že táto „iná činnosť“ môže spočívať v pracovnoprávnom vzťahu s poisťovňou, vznikla by otázka, aké dôsledky z toho treba vyvodiť, aby sa zachovala ochrana poisťovníkov a zabránilo zamieňaniu medzi týmito rôznymi pozíciami.

57. Právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, umožňuje každému pracovníkovi poisťovne, teda podľa doslovného výkladu aj technickým zamestnancom, zamestnancom strážnej alebo upratovacej služby, aby dostávali odmenu ako obchodný sprostredkovateľ, na ktorého sa hľadí ako na makléra v zmysle záväzkového práva.³¹ Okrem toho podotýkam, že sa zdá, že na pojednávaní zástupca gréckej vlády poprel takýto výklad vnútroštátnych ustanovení, pričom však nepreukázal existenciu vnútroštátneho práva, ktorého ustanovenia by obmedzovali túto možnosť iba na špecializovaných zamestnancov poisťovní.

58. V treťom rade treba mať na zreteli prípad nezávislého sprostredkovateľa poistenia, ktorý koná ako zástupca zákazníka voči poisťovni. Smernica 2002/92 sa plne uplatňuje na takýto prípad a členské štáty sú povinné určiť požiadavky týkajúce sa znalostí a schopností, ktoré musia mať sprostredkovatelia.

59. V tejto súvislosti uvádzam, že v rámci revízie smernice 2002/92 sa počítalo s rozšírením jej pôsobnosti tak, aby zahŕňala aj predaje poistných zmlúv vykonávané poisťovňami a zaistovňami bez účasti sprostredkovateľa poistenia. Cieľom návrhu revidovanej smernice je aj jej uplatňovanie na všetky distribučné kanály (priami predajcovia poistenia, požičovne automobilov atď.).³² Treba zdôrazniť, že revízia smernice upravuje, že na poistné zmluvy predávané ako doplnok k predaju služieb sa vzťahuje revidovaná smernica.³³

30 — Povolanie viazaného sprostredkovateľa je uvedené v iných smerniciach týkajúcich sa finančných trhov ako v smernici Rady 93/22/EHS z 10. mája 1993 o investičných službách v oblasti cenných papierov (Ú. v. ES L 141, s. 27; Mim. vyd. 06/002, s. 43) a smernici Európskeho parlamentu a Rady 2004/39/ES z 21. apríla 2004 o trhoch s finančnými nástrojmi, o zmene a doplnení smerníc Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení smernice Rady 93/22/EHS (Ú. v. ES L 145, s. 1; Mim. vyd. 06/007, s. 263).

31 — Ako vyplýva zo spisu, ak zamestnanci sprostredkujú svojmu zamestnávateľovi, ktorý je poisťovňou, poistné zmluvy, majú právo na províziu bez ohľadu na ich mzdu podľa pracovnej zmluvy.

32 — V dôsledku toho navrhovaná revízia počíta s vypustením druhého odseku bodu 3 článku 2 tejto smernice a jeho nahradením vetou v prvom odseku, podľa ktorej sa za činnosti „sprostredkovania zaistenia“ okrem iného považujú činnosti, „ak ich vykonáva poisťovňa bez zásahu sprostredkovateľa poistenia“. Pozri návrh vyššie uvedenej smernice [KOM(2012) 360 v konečnom znení].

33 — To by bol napríklad prípad zmlúv cestovného poistenia predávaných cestovnými kancelárkami a zmlúv poistenia proti viacerým rizikám predávaných požičovňami automobilov a lízingovými spoločnosťami. Pozri návrh vyššie uvedenej smernice [KOM(2012) 360 v konečnom znení].

IV – Návrh

60. Vzhľadom na uvedené úvahy navrhujem Súdnemu dvoru odpovedať na otázku, ktorú položil Symvoulis tis Epikrateias v tomto zmysle:

Článok 2 bod 3 druhý odsek smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/92/ES z 9. septembra 2002 o sprostredkovaní poistenia treba vykladať tak, že zamestnanec poisťovne, ktorý nemá kvalifikáciu uvedenú v článku 4 ods. 1 tejto smernice, nemôže príležitostne vykonávať činnosti sprostredkovania poistenia mimo rámca vzťahu podriadenosti vyplývajúceho zo zmluvného vzťahu, ktorý ho spája s touto poisťovňou, aj keď dodrží ročnú hornú hranicu príjmov. Činnosti pracovníka poisťovne, ktorý koná v mene a na účet svojho zamestnávateľa, sú naopak vylúčené z pôsobnosti smernice.